

หนึ่งทศวรรษ รางวัล ลูกโลกสีเขียว

โดย คุณอนันท์ ปันยารชุน
ประธานสภาสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย
ในโอกาสครบรอบ 10 ปี รางวัลลูกโลกสีเขียว

A decade of the Green Globe Award

By Mr. Anand Panyarachun, President of Thailand Environment Institute

To mark the 10th Anniversary of the Green Globe Award

มักจะมีผู้ถามผมเสมอว่า คิดเห็นอย่างไรกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน

พม่า ถ้าเรา “คิด” ด้วยกัน เราก็คงได้คำตอบคล้ายกันว่า สถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของเรามีปัญหาไปเกือบทุกพื้นที่ ในภาพรวมนั้นเรียกว่าเข้าขั้นวิกฤต ป่าไม้ถูกทำลายอย่างรวดเร็ว ขณะนี้ก็ยังมีการบุกรุกกันอยู่ เมื่อป่าบนเขาถูกทำลาย ก็มีปัญหาน้ำในหน้าแล้ง และน้ำท่วม น้ำป่าไหลหลากในหน้าฝน หน้าดินถูกชะทำลาย ดินโคลนถล่ม พื้นที่เกษตรกรรมที่รุกขึ้นไปบนภูเขาเริ่มการใช้สารเคมี ยาฆ่าแมลงอย่างมโหฬาร แหล่งน้ำทั่วไปไม่ปลอดภัยต่อการอุปโภคบริโภค อุตสาหกรรม และชุมชนเมืองที่แออัดขึ้นทุกวัน ต่างปล่อยของเสียลงแม่น้ำลำคลองโดยไม่มีการบำบัดจริง ทำให้แม่น้ำลำคลองเน่าเสีย เมืองและเทศบาลส่วนใหญ่มีปัญหาในการจัดการขยะและน้ำเสีย นิคมอุตสาหกรรมมีปัญหาขัดแย้งกับชุมชนในเรื่องมลภาวะทางอากาศ ดิน น้ำ และขยะพิษ ชายฝั่งทะเลถูกบุกรุกป่าชายเลนเพื่อทำนาุ้ง ทะเลสาบสงขลากำลังเน่าและตื้นเขิน ฯลฯ เหล่านี้เป็นสัญญาณที่บอกว่าสิ่งแวดล้อม “วิกฤต” แล้ว

สถานการณ์ที่กลายเป็นวิกฤตสิ่งแวดล้อมมิใช่เพิ่งเกิดแต่สะสมตัวมาตามลำดับ โดยมีหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานเก่าและใหม่มากมาย ใช้งบประมาณแผ่นดินหลายหมื่นล้านบาททุกปี แต่ปัญหาก็กลับยิ่งแยลงทุกวัน จะประเมินเป็นอื่นไปไม่ได้เลย นอกจากว่า “ภาครัฐล้มเหลว” อย่างสิ้นเชิง **แล้วจะหาทางออกกันอย่างไร?**

สิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องสาธารณะที่ทุกคนทุกฝ่ายทุกภาคส่วนร่วมกันเป็นเจ้าของ ร่วมใช้ประโยชน์และร่วมรับผิดชอบผลกระทบต่างๆ และปัญหาสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน ก็มีเหตุปัจจัยที่สลับซับซ้อนเชื่อมโยงกัน เกินกำลังที่จะใช้อำนาจกฎหมายหรือหน่วยงานราชการมาจัดการได้โดยลำพัง ต้องอาศัยพลังทางสังคมมาร่วมกันแก้ไข

“พลังทางสังคม” นั้นตั้งอยู่บนฐานของความดีงาม ความถูกต้อง ความเป็นธรรม หรือศีลธรรมของสังคม ไม่ใช่ความเห็นแก่ตัว เห็นแก่ได้ของปัจเจกหรือกลุ่มเฉพาะใดๆ

ในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ สังคมต้องใช้องค์ความรู้ และข้อมูลความจริงเป็นตัวขับเคลื่อน ความรู้ที่สำคัญนั้นอยู่ในตัวผู้ปฏิบัติ ดังนั้นเครือข่ายชุมชนผู้ปฏิบัติภารกิจจึงเป็นกำลังสำคัญในการดำเนินการ และผู้คนในชุมชนเหล่านี้ก็ตั้งหน้าตั้งตาทำงานกันไปโดยไม่มีใครเห็นคุณค่า

Many people often ask me that “What do you think about the current situation of our environment?”

I think if we **“think”** together we might get the similar answer. The environmental problem in Thailand can be found in virtually all areas. An overall picture of the situation reveals that our environment is in the critical stage. A once considerable amount of tropical forests has been shrunk drastically and they are now still under great threat. Severe deforestation takes its toll on a problem of water shortage during the drought and inundation during the rainy season. Upper soil is eroded, following with mudslide. Cultivation lands on the mountains are tremendously bombarded with the heavy use of pesticides and chemicals. Watercourses are no longer safe for consumption. Wastes released from industrial zones and congested communities flow into the rivers and canals and no serious water treatment measure has been taken, resulting in a chronic problem of putrid water sources. Cities and municipalities can't properly handle with a large amount of garbage and polluted water. Industrial estates have a long conflict with communities over air, soil and water pollution as well as toxic wastes caused by their irresponsible manufacturing process. Coastal line and mangrove forest has been endlessly encroached to make room for shrimp farms. Songkhla Lake is now polluted and shallow.

These situations are the warning signs mirroring that our environment now slips into a coma stage.

But the problem of the natural environment is not a new thing. It has happened over years. Those concerned parties whether the newly-established or old governmental organizations have wasted several millions of annual government statement of expenditure to redress the situation but to no avail. It can't evaluate in other way except that the past performance of the government sector on the environmental issues is a complete fiasco.

So what is the best solution?

The natural environment is a public property that belongs to all of us. We all make use of it so we have to bear responsibilities for all impacts incurred by our negligent actions. Currently, the environmental problem has more complicated and interconnected causes which can't be tackled by the hand of the law or the power of the governmental sector. Matter-of-factly, it demands social forces to help correct the situation.

“Social Forces” are based on virtue, righteousness, and social morality, not selfishness and greediness of any individuals or particular groups.

To solve the environmental problem in a more effective way, we have to rely on a body of knowledge and true information serving as the powerful driving forces to guide us to attain our noble mission of giving a new lease of life to the natural kingdom. Significant knowledge must become an intrinsic part of those who want to deal with the

“รางวัลลูกโลกสีเขียว” เริ่มต้นตรงจุดนี้เอง คือยืนยัน “คุณค่า” ผลงาน และเป็นกำลังใจให้แก่เจ้าของผลงาน ถ่ายทอด บทเรียนเพื่อให้ผู้อ่านนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม

การได้เห็น “รางวัลลูกโลกสีเขียว” เดินหน้ามาตามจุดประสงค์ ที่วางไว้ตั้งแต่แรกเริ่มจนมาถึงปีที่ 10 ย่อมเป็นความยินดีของผู้เกี่ยวข้อง และผมก็เป็นผู้เกี่ยวข้องคนหนึ่งในโครงการนี้

ทุกครั้งที่ได้พูดถึงจุดเริ่มต้นของรางวัลลูกโลกสีเขียว ผมก็จะต้องเอ่ยถึง ศ.ดร.สิปปนนท์ เกตุทัต ท่านเป็นผู้ใหญ่ใน ปตท. ที่ให้ความสนใจเรื่องสิ่งแวดล้อม ท่านขอให้ผมมาช่วย มีการประชุมเตรียมงานกันจนได้ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ที่มีประสบการณ์เรื่องดิน น้ำ ป่า มาเป็นคณะกรรมการ

ปรัชญาของรางวัลลูกโลกสีเขียว เริ่มต้นด้วยความปรารถนาที่จะให้กำลังใจแก่ชุมชน-คนรักป่า เพราะคนเหล่านี้คือคนตัวเล็กๆ ที่ทำงานใหญ่โดยไม่มีใครเห็นคุณค่า ผ่านการต่อสู้กับอำนาจรัฐ และอิทธิพลของกลุ่มทุน ผืนป่าหลายผืนแลงมาด้วยเลือดเนื้อและน้ำตา บางคนถูกดูหมิ่นว่าเป็นผีบ้า หน้าทีของเราคือ เข้าไปค้นหา และนำเรื่องราวดีๆ เหล่านี้ออกมาเผยแพร่ให้กำลังใจ ทุกปี

ในช่วงแรกๆ นั้น รางวัลลูกโลกสีเขียวมอบกำลังใจให้กับ ผลงานเขียน การทำงานของบุคคล และกิจกรรมของชุมชนที่มีความริเริ่ม ตื่นตระหนกในเรื่องของป่าที่กำลังสูญหายไป แต่เราต้องการเห็นกิจกรรมที่ยั่งยืน ไม่ใช่ชั่วคราวแล้วก็เลิกไป ขณะเดียวกัน ก็ต้องการปลูกจิตสำนึกในเยาวชน ในปีถัดมาก็มีการมอบรางวัล ให้กับกลุ่มเยาวชนที่มีความคิดริเริ่มในเรื่องเหล่านี้ เช่น รวมกลุ่มกันทำกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ถ่ายทอดจินตนาการหรือประสบการณ์ออกมาเป็นงานเขียน ในช่วง 2 - 3 ปีก่อนหน้านี้ เราก็เห็นวางานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมควรให้การสนับสนุนกับภาคสื่อมวลชน ซึ่งมีความสำคัญในการสืบค้นและเผยแพร่เรื่องราวด้านนี้ให้ผู้คนในสังคมรับรู้ ในบ้านเรา สื่อมวลชนด้านสิ่งแวดล้อมมีจำนวนน้อย เมื่อเทียบกับสื่อประเภทอื่นๆ

หลังจากทำงานกันมา 7 ปี เราก็มาดูว่าผลงานชุมชนเก่าๆ ที่เคยได้รับรางวัลนั้นยังทำกิจกรรมกันอยู่หรือไม่ เมื่อคิดถึงว่าสังคมเปลี่ยนแปลงไปรวดเร็ว โดยเฉพาะกระแสพีชเศรษฐกิจที่รุกไปทั่วทุกภาค ก็มีการติดตามผลงานที่ได้รับรางวัล 5 ปีขึ้นไป เพื่อเติมกำลังใจให้ว่า เรียงไม่ทิ้งกันนะ นี่ก็เป็นที่มาของรางวัล 5 ปี แห่งความยั่งยืน ซึ่งภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็น “รางวัลสิปปนนท์ เกตุทัต 5 ปี แห่งความยั่งยืน” เพื่อเป็นการระลึกถึงท่าน ศ.ดร.สิปปนนท์ ผู้เริ่มต้นรางวัลลูกโลกสีเขียว ที่จากไปในปี พ.ศ. 2549

ผมคิดว่ากระบวนการทำงาน และผลงานที่ได้รับรางวัลแต่ละปี เป็นสิ่งที่หน่วยราชการ องค์กรท้องถิ่น ชุมชน และสังคมทั่วไป ให้การยอมรับ จนปัจจุบันรางวัลลูกโลกสีเขียว มีความเป็นสถาบันอย่างหนึ่งของสังคม ผลงานที่ได้รับรางวัล

environmental problem. So the Community of Practices is the major group of people who play a vital role in tackling with the environmental problem and reviving the situation. Unfortunately, these unsung heroes receive scant attention and honor from the public.

“The Green Globe Award” is originated from this point. Its aims are to highlight “value” of any environmental works, support those who dedicate themselves to preserving the natural arena, and disseminate good and useful lessons to other members of society so they can appropriately apply them to their way of life.

The Green Globe Award comes a long way now and still maintains its original purposes. Absolutely, those who make this award happen are overwhelmed with great bliss, me included.

When talking about the origin of the Green Globe Award, I must mention the name of Prof. Dr. Sippanondha Ketudat, a once senior executive board of PTT who cares for the environmental problem. He asked me to help carry out the project. The working team meet, talk, and discuss until we can find many experts in the different fields including soil, water, and forest to sit as the committees of the project.

Initially, a philosophy of the Green Globe Award originates from our best wishes to mentally support communities and forest conservationists because they are the small people who do the big things but no one appreciate their great dedication. They have to fight against state power and influential investors. Several forest patches have to be traded with their tears, blood, and even life. Some are looked down on as a freak. So our main duty is to annually search for the good people and their stories and then publicize, honor, and support them.

At the very beginning, the Green Globe Award is presented to the best writings, individuals who work for the benefits of their own community, and initiative activities mainly focused on forest rehabilitation. But what we want to see is the long-term activity. Besides, we want to raise awareness among the youth. So in the next year we also give this award to a group of youngsters who initiate any good environmental projects. Some team up to launch the environmental activities in their community. Others pass on their imagination or experience concerning about the natural environment into a lively story.

Two or three years ago, we realize that we should support those in the media circle too because they also play their active role in exploring and writing a series of environmental features. A number of media that focus on the environmental issues is relatively low if compared to media in other fields. After we have worked together for seven years, we then go back to the former award-winning communities to see whether they are still continuing their environmental activities. Now the wind of change sweeps through all societies and the trend of cultivating economic plants is adopted nationwide.

Therefore, our next mission is to follow up any communities that are granted award more than five years ago to ensure them that we have never left them, hence leading to the new launch of the “Five Years of Sustainability Award” which later is changed to “Sippanondha Ketudat Five Years of Sustainability Award” in commemoration of Prof. Dr. Sippanondha, a founder of the Green Globe Award who passed away in 2006.

I think that the working processes and all award-winning projects are widely and highly acclaimed by the

ที่ดำรงอยู่ในแต่ละท้องถิ่นและภูมิภาค สร้างความภาคภูมิใจ และแรงบันดาลใจให้กับหน่วยราชการ องค์กร และสังคม ที่เกี่ยวข้องอยู่ตลอดเวลา นี่อาจถือได้ว่าเป็นผลกระทบที่ไม่อาจ ประเมินค่าเป็นตัวเลขได้ เมื่อเราลงพื้นที่ เราก็เห็นความจริงว่า ทรัพยากร “ดิน-น้ำ-ป่า” เป็นสมบัติสาธารณะที่ชุมชน ที่มีจิตสำนึกและมีภูมิปัญญาจัดการอย่างเหมาะสมนั้น สามารถ ดูแลรักษาและใช้ประโยชน์เพื่อการดำรงชีพได้จริง เป็น “สวัสดิการตามธรรมชาติ” ที่ชุมชนมีสิทธิใช้ประโยชน์อย่างเป็น ธรรมและยั่งยืน

จำนวนรางวัลนั้นเพิ่มขึ้นในช่วงปีหลังๆ ด้วยหลักคิดที่สำคัญ ของคณะกรรมการคือ อยากให้รางวัลเป็นเครื่องมือในการส่งเสริม ยกย่องผู้ที่ทำความดีด้านทรัพยากรดิน-น้ำ-ป่าอย่างทั่วถึง เรามั่นใจในมาตรฐานกระบวนการทำงานของคณะกรรมการ และคณะทำงานชุดต่างๆ จึงไม่กังวลว่าใครจะวิจารณ์ว่าเป็น “รางวัลโหล” เพราะปัจจุบันเครือข่ายป่าชุมชนและเครือข่าย ผู้รับรางวัลลูกโลกสีเขียวถือเป็นเครือข่ายที่มีคุณภาพและมีพลังสร้างสรรค์ส่วนหนึ่งในสังคมไทยไปแล้ว

10 ปีมานี้ ผมคิดว่าเราได้เรียนรู้ผ่านรางวัลลูกโลกสีเขียวว่า ชุมชนท้องถิ่นเป็นหน่วยพื้นฐานในการปฏิบัติ ที่สามารถดูแล ฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมได้ดีที่สุด องค์กรภายนอก ควรเป็นแค่ผู้สนับสนุน ไม่ใช่ไปยึดอำนาจหน้าที่มาเองเสียหมด ผลงานต่างๆ ที่ได้รับรางวัลตลอดหนึ่งทศวรรษนี้เป็นเครื่อง ยืนยันว่า คนกับป่า...อยู่ด้วยกันอย่างยั่งยืนได้ การวางแผน จัดการฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม จึงควรยึดหลักการสิทธิ ชุมชน และการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ชุมชนท้องถิ่นเป็น หน่วยพื้นฐาน ในการกำหนดทิศทาง บทบาท ยุทธศาสตร์ การวางแผน และการประเมินผลกระทบในการพัฒนา

Sรางวัลลูกโลกสีเขียวไม่ใช่การให้ “รางวัลเพื่อรางวัล” แต่เป็นการอาศัยรางวัลเป็นกุศโลบายในการส่งเสริม บทบาทภาคสังคมและภาคธุรกิจให้เข้ามาร่วมกัน ดูแลสิ่งแวดล้อมและฐานทรัพยากรดิน-น้ำ-ป่า

ผมอาจจะไม่ได้ร่วมเป็น “ผู้เกี่ยวข้อง” กับรางวัลลูกโลก สีเขียว จนถึงปลายทศวรรษที่สอง ด้วยสังขารอันเป็นธรรมดา ของสัตว์โลก แต่ผมมั่นใจว่า ด้วยเนื้อหาของเจตนารมณ์ รางวัลลูกโลกสีเขียว ก็ยังจะทำงานเชิงยุทธศาสตร์ มุ่งส่งเสริม สนับสนุนบทบาทของชุมชน องค์กรปกครองท้องถิ่น สังคม และภาคธุรกิจ (CSR) ในการดูแลสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ หมายความว่า ไม่ใช่แค่งานให้รางวัลเท่านั้น แต่จะมีบทบาท ทั้งในด้านการสร้างองค์ความรู้ จัดการความรู้ การฝึกอบรม การขับเคลื่อนสังคม และการส่งเสริมกระบวนการนโยบาย สาธารณะที่เกี่ยวข้องทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

เมื่อถึงเวลานั้น ผมจะส่งเสียงเชียร์จากที่ไกลๆ มาร่วม แสดงความยินดีด้วย

government sector, local organizations, communities, and the general public. At present, the Green Globe Award is regarded as an integral institute of society. All award-winning initiatives of each locality and region can bring great pride and inspiration to those concerned parties, whether the governmental units, organizations, and society. This can be regarded as an inestimable achievement. When we visit any local communities that are well aware of the great value of their own natural legacy and wisely and properly manage it, we will see that the natural resources – soil, water, and forest – under their protection are in healthy condition and villagers can truly reap benefits from them in a more sustainable way. They are like the “natural welfares” that all communities have the rights to make use of them fairly and sustainably.

A number of awards increases in the latter years with a strong belief of the committees that the award can serve as the supportive and inspiring tool to honor those who dedicate themselves to protecting the natural resources – soil, water, and forest. We are assured of the working standard of the committees and other working teams so we don't pay attention to any comments saying that the Green Globe Award is a mass award because the community forest networks and the awardees' networks are the high quality organizations which now become the main driving forces and inspirational sources of Thai society.

Over a decade ago, I think we have learned through the Green Globe Award that local communities are the fundamental units for the real practice. On top of everything, they can perfectly safeguard their staple source of food and natural environment. External organizations are only the supporters. It's not right to use their power and manage everything in their own way because the outcome is always pointless. A string of awards bestowed to individuals or communities throughout a passage of time clearly manifests that humans and forests can live together in a more sustainable way. So the management scheme on the natural resources base should be in line with the principles of community's rights and participation in all procedures. Local community is a basic unit that is able to determine the direction, role, strategy, planning, and evaluation of any developmental projects.

The Green Globe Award is not presented in the manner of “a reward for a reward” but the award itself is used as a wise policy to promote a role of the social and business sectors to join forces together and take care of the natural environment and natural resources base including soil, water, and forest.

I might no longer get involved in the Green Globe Award when it reaches its two decades due to my aging factor, a normal thing happening to all sentient beings. But I am sure that with its essences and objectives, the Green Globe Award will still continue its strategic mission to support a pivotal role of community, local administrative organization, society, and private sector to handle with the natural environment through systematic means. This means that it is not involved only in the presentation of awards but it will as well establish and provide a body of knowledge to the public, organize the training course, and stimulate all members of society to do their part to save our environment, and promote a process of making a public policy both at the local and national levels.

When the right time arrives, I will extend my cheering congratulation to all of you from somewhere a mile away!